ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№4(5)
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 490 sahifa,
27-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

MUNDARIJA

Формирование здоровьесберегающей образовательной среды в начальной школе в условиях инклюзии 10
Тургунова Нилуфар Абдусаломовна

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tez va aniq hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari 16
Dehqonova Maxliyoxon Shuhratjon, Musinjonova Dildoraxon Mahmudjon

Научно-педагогический анализ методов математического моделирования: численные и аналитические подходы в обучении студентов 19
Мусурмонова Маъмура Оман кизи, Жураева Феруза Бахтиёр кизи, Сарсенбаева Мархабо Шадибековна

Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish texnologiyasi 26
Turdimurodova Muazzam Muzaffarbek qizi

M. Tvenning "Tom Soyerning boshidan kechirganlari" romanida bolalar obrazining tasviri masalasi 29
Sattarov Farrux Nuridinovich

Pedagogik dasturiy vositalar yordamida dars sifatini oshirish 35
D. K. Ibadullayev

Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning kasbga qiziqishlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati 41
Isabekova Dilafruz Shermirzayevna

Молодёжь Узбекистана в системе политических процессов........ 46
Юсупова Элеонора Фердинандовна

Matematika o'qitishda zamonaviy yondashuvlar: vaziyatli tahlil va amaliy samaradorlik 51
Matyaqubova Nazira Hikmat qizi

Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida rivojlantirishning metodik modeli........ 54
Choriyev Olmosbek Baxriddin o'g'li

Fan va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish (CLIL) 60
M. D. Boynazarova

Оптимизация показателей сердечного цикла у спортсменов при хроническом физическом перенапряжении посредством фармакологической поддержки 63
Нормуратов Абдулла Саппарович

Chidamlilikka yo'naltirilgan sport turlarida uglevod va energiya almashinuvini farmakologik korreksiyasi 67
Normuratov Abdulla Sapparovich

O'quvchilarga dutor ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari 70
Sa'dullayev Og'abek Abdurashid o'g'li, Nazirullayeva Nodira Akmal qizi

Bolalar musiqa va san'at maktablarida individual va jamoa mashg'ulotlarini tashkil etish mexanizmlari (cholg'u ijrochiligi misolida)........ 74
Omonova Charos Baxodir qizi

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining o'quv-biluv faoliyatini motivatsiyalashda interfaol metodlardan foydalanish........ 79
Saidova Zulfizar Norbobo qizi

O'qituvchining kognitiv egizagi (Digital Twin): sun'iy intellekt yordamida individual pedagogik uslubni modellashtirish........ 83
Kuchkarova Feruza Qambaraliyevna

Abdusamad Boboxo'jayev rahbarligida tarix va arxeologiya institutining rivoji: 1964-yilgi arxiv hujjati misolida 91
Abdullayev Botir Jabbor o'g'li

Maktab o'quvchilarining musiqiy idrokni shakllantirishning ijtimoiy va didaktik zarurati........ 93
Abdumannan Maxammatov

"Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kalokagatiyani rivojlantirishning KAMOL modeli asosidagi pedagogik texnologiyasi" 97
Abdurahmonova Dilorom Jovliyevna

Morphological Structure and Word Formation of Ecotourism Terminology: A Cross-Linguistic Analysis With Reference to the Uzbek Language........ 104
Absamatova Charos

Fizika fanini otmda o'qitishda masalalar yechishning ilmiy-metodik ahamiyati 107
Akmal Mustafoyev Isaqulovich, Munojat Mustafoyeva Oltibekovna

Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili darslarida metakognitiv strategiyalar asosida akademik nutqni rivojlantirish.. 111
Allamuratov G'ofur Ashurovich

Maktabgacha ta'limda bolalarning mayda qo'l motorikasini rivojlantirish metodikasi 116
Amanova Albina Dexqon qizi

Psychological Approaches in Teaching English in Preschool Education and their Effectiveness 120
Berdiqulova Zamira Albertovna

The Role of Family, Education, and Community Systems in Shaping Individual Psychological Well-Being. 124
Dilbar Abdullayeva Ubaydullayevna, Iroda Panjiyeva Khayitovna

Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati 127
Erboyev Suxrob Abdusalomovich

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari 131
Gulmira Jumanova

Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini o'stirishda badiiy adabiyotning dolzarbligi 135
Hasanova X. Z.

Gospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi 139
Hikmatov Bobobek Saydulloyevich

ASB bo'lgan bolalarda sensor buzilishlarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri 142
Isaxanova Oybarchin Abduraxim qizi

Maktabgacha ta'limda kommunikativ faoliyat samaradorligining pedagogik mexanizmlari 146
Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna

David haykali ko'z bo'lagining qalamtasvirini bajarish usullari........ 149
Mo'minov Baxtiyor Karamatovich

Ta'limda fanlararo integratsiyadan foydalanishning pedagogik va psixologik asoslari 154
Oblakulova Nodira Abduvali qizi

Ellipslarni tasviriy san'at va muhandislik grafikasida yasash metodikasi........ 160
Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich

Kommunikativ strategiyaning yuzaga kelish omillari 170
Normaxmatova Feruza Ruziboyevna

Umumta'lim maktab musiqa madaniyati darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish muammo va yechimlari 174
O'rishboyeva Xumora O'rol qizi

Maktabda jismoniy tarbiya darslarida futbol elementlaridan foydalanib 10-11 yoshli bolalarda tezkor-kuch qobiliyatlarini rivojlantirish uslubiyati 177
Qurbonbayeva Maftuna G'ayrat qizi

Maktabda darsdan tashqari futbol to'garaklarida o'quvchilarning tezkor-kuch qobiliyatlarini takomillashtirish 182
Ro'ziboyeva Fotima Qudrat qizi

Matn ustida ishlash samaradorligini baholash mezonlari 187
Sadarova Nilufar

Neyroestetik stimulning yosh dinamikasidagi roli: kognitiv emotsional sferani qayta tashkil etish mexanizmlari........ 193
Salaxidinova Xolida Xaliljonovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Kasbiy ta'limda o'quvchilarning psixologik va axloqiy sifatlari 198
Salomov Abdurasul Axmadovich

Funksiyaning hosilasi yordamida o'sish va kamayish oraliqlarini aniqlash metodikasi 201
Sherzad Eshjanovich Bekchanov, Shohida Sadullaevna Ziyadullaeva, Abdusalom A. Xudoyberdiev

Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik treninglarning nazariy va amaliy asoslari 205
Sojida Safarova Saxadin qizi

Destruktiv xulq-atvor psixologik va pedagogik qarovsizlik oqibati sifatida 207
Umirzoqova Shodiya Lutfullo qizi

Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish 210
Xoldorova Mashxura G'ulomovna

Роль антиоксидантной системы в повышении работоспособности спортсменов 214
Нурбаев Бахтиёр Ширинович

Shaxs irodaviy sohasini rivojlantirishning psixologik determinantlari 217
To'ychiyeva Shoyista Jumabayevna

Ta'lim jarayonida va talabalarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati 223
X. Xalilova, N. Niyazova

Optimization of Periodontal Disease Treatment Tactics in Patients With Chronic Hepatitis C After Achieving a Sustained Virological Response 227
Makhmudova Ugiloy Bakhtiyorovna

Pathogenetic and Clinical Rationale for the Prevention and Management of Periodontal Diseases in Workers Within Dust-Hazardous Environments 230
Turumova Marjona Bakhodirovna

Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining boshqaruv faoliyati va kasbiy madaniyati 233
Imamova Nilufar Zabiyxulla qizi, Soloyeva Rayhonoy Ravshanbek qizi

Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida integratsiyalashgan ijodiy muhitni tashkil etishning ilmiy-metodologik asoslari 236
Sultanov Xaytboy Eraliyevich

Ma'naviy-ma'rifiy faoliyat orqali o'smirlarda huquqbuzarlik profilaktikasining pedagogik asoslari 241
Umarov Qobiljon

Maktab o'quvchilari orasida kiberbulling profilaktikasi yo'llari 245
Jannazarova Juldizxan Alliyar qizi

Kimyo ta'limi jarayonida kreativ yondashuv asosida kompetensiyaviy yondashuvni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish 250
Allaberdiyeva Zebinisobegim Ismoiljon qizi

Universality in Phraseological Units in English, Dutch and Uzbek 253
Khaydarova Guzalkhon

Texnologik ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanishning o'quv samaradorligiga ta'siri: universitet darajasida istiqbollar 256
Musurmonova Ma'mura Oman qizi, Berdiyeva Gulnoza Rizoqulovna

Chet el va mahalliy tajribalarda muhandislik musobaqalari samaradorligi 261
N. Nomozova, A. Muxamadiyev

Autizm spektri buzilishlarining klinik-pedagogik xususiyatlari va ularni korreksiyalashning ilmiy asoslari 267
Polatova P. M., Polvonova Kishchan Ravshanovna

Tenglamalar ildizlarini aniqlashda vatarlar usuli va python dasturiy modeli 272
Rizayeva Bahoroy Jahongir qizi

Algebra fanini o'rganishda talabaning xatolarini tahlil qilish va ularni bartaraf etish usullari 277
Zaxiriddinova Shahlo Zahiriddin qizi, Norboyeva E'zoza O'tabek qizi, Oqbutayeva Sumbula Normuhammad qizi

Интегрированный подход как основа развития русской связной речи иноязычных студентов неязыковых специальностей 280
Бозорова Хулкар Одинакуловна

Оптимизация трудовых отношений в системе общего среднего образования на основе HR-менеджмента: эмпирический анализ 284
Турикова Лазокат Машрабовна

Pedagoglarning huquqiy maqomi hamda global kompetensiyalar bilan bog'liq muammo va yechimlar 296
Javohir Baxtiyorovich Shukurov

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida og'zaki nutqni rivojlantirishning kommunikativ yondashuv asoslari 305
Holikulova Feruza Xasanovna

Talabalarda internet va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning agressiv xulq-atvorga ta'siri 309
Tosheva Sayyora Raxmonqulovna

Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning nazariy asoslari 314
Nurmatova Iroda Toxtasinovna, Qutlimuratova Dilnoza Oybek qizi

O'quv materiallarini didaktik prinsiplar asosida bayon qilishning nazariy-amaliy asoslari 318
Turdiyeva Navruza Sheraliyevna

Raqamli va globallashgan muhitda maktabgacha yoshdagi bolalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish 323
Avazova Xidoyat Zafar qizi

Boshlang'ich sinf o'qish darslarida badiiy asar tahlil qilish kompetensiyasini shakllantirish orqali o'quvchilar nutqini boyitish ("Bog'bon va nihol" rivoyati misolida) 327
Normurodova Nigora Abdusattorovna, Abduxalilova Mohinur To'raqul qizi

Qoraqalpog'iston cho'l yaylovlarining holatiga katta qumsichqonlar ta'sirini baholash 331
Adilbayeva Genjexan

O'zbekiston zaminida uyg'onish - renessans hodisasining yuz berishi: shakllanishi, musulmon va insoniyat dunyosi taraqqiyotidagi o'rni 335
Choriyev Mirjalol Baxtiyor o'g'li

Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining ekologik kompetentligini badiiy-loyihaviy faoliyat orqali rivojlantirish metodikasi 340
Istamov Zavqiddin Sa'dulloyevich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fonetik kompetensiyani rivojlantirish orqali orfografik va orfoepik bilimlarni shakllantirish 344
Mamasidikova Naima Toxirjon qizi

Talabalarning mustaqil o'qish va o'rganish kompetensiyalarini rivojlantirishning metakognitiv aspektlari 348
Mirsobitova Parvina Bahodir qizi

Sun'iy intellekt vositasida talabalarning axloqiy-estetik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari 351
Muminov Zokir Sharop o'g'li

Ta'lim muhitining o'quvchilarning emotsional holatiga ta'siri 354
Nurmatov Nurhayot Nurziyat o'g'li, Otaqurbonbova Nigina Rustam qizi

STEAM yondashuvi asosida o'simliklar fiziologiyasi fanida o'quv mazmunini didaktik qayta tashkil etish xususiyatlari 358
Xoliqulova Gulchehra Alimardon qizi

Особенности развития эмоционального интеллекта у детей дошкольного возраста 363
Мирзаева Наргиза

Inklyuziv ta'limni tashkil etishning pedagogik asoslari 367
Abdanbekova Nilufar Rixsiyevna

O'qituvchining pedagogik mahoratini takomillashtirish va uni rivojlantirish omillari 370
Ismailova Shaira Ferdausovna

Maktab o'quvchilarida o'zini o'zi tarbiyalashni shakllantirishning pedagogik asoslari (8–9-sinflar asosida) 373
Norxo'jayeva Lobar Nuriddin qizi

Inkluziv ta'limda pedagoglarning mahorati va pedagogik innovatsiyalar 378
Raxmonova Gullola Shavkatovna

The Impact of Collaborative Writing Activities on EFL University Students' Essay Writing Skills: A Classroom-Based Study 382
Shovkieva Munisa Shonazar kizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ChatGPT va generativ AI vositalarining o‘quv jarayonidagi didaktik imkoniyatlari.. 386
Sotivoldiyev Shohruhmirzo Abdumalik o‘g‘li

O‘qituvchi shaxsining pedagogik etikasi va kasbiy madaniyati... 390
Sultonova Nargiza Nigmatovna

Raqamli transformatsiya sharoitida talabalarning media savodxonligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.. 393
Zaxiriddinova Shaxlo, Nurova Manzura, Murodova Fayoza

Talabalar matematik tafakkurini rivojlantirishda analizdan masalalar yechish strategiyalari 397
Zaxiriddinova Shaxlo, Tufliyeva Roziya, Ismatullayev Javohir

Роль социальной компетенции в процессе интенсивного когнитивного развития 402
З. Ф. Азизова

Роль научного знания в повышении качества образования 406
Сагатова Диёра Абдулазиз кизи

Методы использование информационных технологий в научном исследовании качества образования в ВУЗе.. 409
Уразова Марина Батыровна, Туленова Карима Жандаровна, Генжебаева Кундуз Саламат кызи

Академический стресс и формирование механизма “самообвинения” у студентов............................ 412
Хошимова Дилорам Анваровна, Немаджанова Наргиза

OTM, mahalla va oilalarda barqaror ma’naviy-axloqiy muhitni takomillashtirish tizimi 416
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich, Abdilaxatov Zafar Abdigapirovich

O‘smirlar deviant xulq-atvori shakllanishida ijtimoiy tarmoqlarga qaramlik bosh omil sifatida...................... 421
Olloberdiyeva Buoysha Baxromjon qizi, Tohirova Go‘zaloy Davronbek qizi

Oliy ta’limda tasviriy va amaliy san’at integratsiyasining zamonaviy pedagogik metodlari (Buxoro amaliy san’ati misolida).. 426
Abdullayev Suxrob Sayfullayevich

Bo‘lajak pedagoglarni tayyorlashda steam yondashuvining roli 431
Atenov Jandarbek Dayrabay o‘g‘li

Deviant xulq shakllanishining biopsixologik faktorlari.. 434
Ro‘ziqulova Sevinch Ubaydullo qizi, Tohirova Go‘zal Davronbek qizi

Эмоциональная устойчивость как психологический фактор развития профессиональной компетентности будущих педагогов 437
Рафиев Фарход Акилович

Pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini takomillashtirishning metod va mexanizmlari.. 440
Aziboyev Shuhrat Olimovich

Bola nutqi buzilishlarining psixologik sabablari..444
Xadicha Kamalova, Ziyodullo Elov

O‘quvchilarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish orqali tanqidiy fikrlash va mustaqil o‘qish ko‘nikmalarini shakllantirish 448
Xolmatova Sabohat Ilhomovna

O‘qish savodxonligi darslarida xalqaro baholash tadqiqoti topshiriqlaridan foydalanish 452
Boychayeva Sharifa Saidkulovna

Формирование иноязычной коммуникативной компетенции с помощью задания “диктоглосс” 457
Касымова Феруза Суннатовна

Ta’lim paradigmalarining evolyutsiyasi va zamonaviy tendensiyalari 462
Abdug‘aniyeva Shaxzoda Shuxrat qizi

O‘qish savodxonligi darslarida badiiy va ilmiy-ommabop matnlardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari 466
Ostonova Madina Furqat qizi

Milliy cholg‘u sozlar va ularning o‘ziga xos xususiyatlari 470
Raimjonov Sunnatulla O‘ktamovich

Forsayt pedagogikasi asosida talabalarning kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning amaliy jihatlari..474
Dushaboyeva Dinara Bahrom qizi

Sun'iy intellekt yordamida individual o'qish yo'nalishini yaratish 478
Irgasheva Madina Irgashovna

Ahmad al-Farg'oniyning hayot yo'li va ilm-fanga qo'shgan hissasi 483
Temirov Nabijon Solievich, Mo'sajonova Gulxumor Abduhalim qizi

Data-Driven yondashuv asosida o'quvchilarning jismoniy rivojlanishini monitoring qilish va prognozlash modeli 486
Valiyev Jasurbek Saydullo o'g'li

MILLIY CHOLG'U SOZLAR VA ULARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Raimjonov Sunnatulla O'ktamovich
Abdulla Qodiriy nomidagi Jizzax davlat pedagogika universiteti
Musiqiy ta'lim kafedrasi dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'zbek milliy cholg'u sozlari, ularning tarixiy shakllanish jarayoni, tuzilishi, tovush xususiyatlari hamda ijrochilik an'analari tahlil qilinadi. Milliy cholg'ularning torli, puflama va zarbli turlari misolida ularning akustik imkoniyatlari, ijro texnikasi hamda ansambl va yakkaxon ijrochilikdagi o'rni yoritib beriladi. Shuningdek, milliy cholg'u sozlarining ta'lim tizimidagi ahamiyati, yosh avlodning estetik tarbiyasidagi roli hamda ularni asrab-avaylash va rivojlantirish masalalari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari milliy musiqiy merosni saqlash va uni zamonaviy pedagogik jarayonga integratsiya qilish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: milliy cholg'u sozlari, an'anaviy musiqa, torli cholg'ular, puflama cholg'ular, zarbli cholg'ular, ijrochilik mahorati.

Abstract: This article analyzes the Uzbek national musical instruments, their historical formation process, structure, sound characteristics and performing traditions. Using the example of stringed, wind and percussion types of national instruments, their acoustic capabilities, performance techniques and role in ensemble and solo performance are highlighted. The importance of national musical instruments in the education system, their role in the aesthetic education of the younger generation, and the issues of their preservation and development are also considered. The results of the study indicate the need to preserve the national musical heritage and integrate it into the modern pedagogical process.

Key words: national musical instruments, traditional music, stringed instruments, wind instruments, percussion instruments, performing skills.

Аннотация: В данной статье анализируются узбекские национальные музыкальные инструменты, процесс их исторического формирования, структура, звуковые характеристики и исполнительские традиции. На примере струнных, духовых и ударных типов национальных инструментов освещаются их акустические возможности, исполнительская техника и роль в ансамблевом и сольном исполнении. Также рассматривается важность национальных музыкальных инструментов в системе образования, их роль в эстетическом воспитании молодого поколения, а также вопросы их сохранения и развития. Результаты исследования указывают на необходимость сохранения национального музыкального наследия и его интеграции в современный педагогический процесс.

Ключевые слова: национальные музыкальные инструменты, традиционная музыка, струнные инструменты, духовые инструменты, ударные инструменты, исполнительское мастерство.

KIRISH

O'zbek milliy musiqa cholg'ulari tarixiga nazar tashlaydigan bo'lsak, cholg'u sozlari bundan bir necha ming yillar avval ham xalq tomonidan mustaqil ravishda foydalanib kelinganligini ko'rishimiz mumkin. Musiqiy cholg'ular insoniyat ma'naviyatini ohanglarda tarannum etuvchi vosita, xalq ijodiyoti mahsuli bo'lib, azal-azaldan xalq orasida shakllanib kelayotgan mo'jizaviy asboblardir. Cholg'ularda har bir xalqning milliy g'ururi, an'anasi, qadriyatlari o'z ifodasini topganki, ulardan taralayotgan ovoz ham shunga moslangan. Asrlar davomida doimo musiqiy cholg'ularga bo'lgan e'tibor katta bo'lishi bilan birga, ular tarbiyaviy tomonlari bilan ham alohida ahamiyatga ega bo'lib kelgan.

Bizgacha yetib kelgan tarixiy qo'lyozma va asarlarda O'rta Osiyo xalqlari qadimda foydalangan musiqa cholg'ularining nomlari keltirib o'tilgan. Ularda torli sozlardan – ud, rud, qo'buz, g'ijjak, qonun, chang, dutor, tanbur, rubob, nuzxa; damli cholg'ulardan – daf, doira, nog'ora, safoil kabi musiqa asboblari haqida ma'lumotlar berilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Milliy cholg‘u sozlar va ularning o‘ziga xos xususiyatlari masalasi musiqashunoslik fanida uzoq tarixga ega bo‘lib, bu yo‘nalishda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar Sharq va G‘arb olimlari tomonidan turli davrlarda chuqur o‘rganilgan. Xususan, Abu Nasr al-Farobiy o‘zining mashhur “Kitob al-musiqa al-kabir” asarida musiqa nazariyasining asosiy qonuniyatlarini bayon etib, ud, tanbur, rubob, qonun kabi cholg‘u asboblarining tuzilishi va ijro imkoniyatlariga ilmiy tavsif bergan. Uning qarashlarida cholg‘u sozlar nafaqat musiqa ijrosi vositasi, balki inson ruhiyatiga ta’sir etuvchi estetik omil sifatida ham talqin qilinadi.

Keyingi davrlarda Safiuddin Urmaviy tomonidan musiqa tizimi va lad asoslari chuqur tahlil qilinib, cholg‘u sozlarning tovush qatori va sozlash tizimlari ilmiy asosda izohlangan. Urmaviyning tadqiqotlari Sharq musiqa nazariyasida cholg‘u sozlarning funksional xususiyatlarini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Abdulqodir Marog‘iy esa musiqa amaliyoti va nazariyasini uyg‘unlashtirgan holda, cholg‘u sozlarning ijro texnikasi, tembr xususiyatlari va ansambl tarkibidagi o‘rni haqida batafsil ma’lumotlar keltiradi.

Zamonaviy musiqashunoslikda milliy cholg‘u sozlar masalasi etnomusiqashunoslik nuqtayi nazaridan keng o‘rganilgan. Viktor Belyaevning tadqiqotlarida Markaziy Osiyo xalqlarining musiqa madaniyati, jumladan, o‘zbek milliy cholg‘u sozlarining tarixiy rivojlanish bosqichlari va ularning mintaqaviy xususiyatlari tahlil qilinadi. Uning fikricha, har bir cholg‘u asbobi xalqning turmush tarzi, urf-odatlari va estetik qarashlari bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, bu omillar ularning shakllanishida hal qiluvchi rol o‘ynaydi.

Shuningdek, T.S. Vyzgo va I.R. Rajabovlarning ilmiy ishlarida o‘zbek xalq cholg‘u sozlarining tasnifi, ularning konstruktiv tuzilishi hamda ijro uslublari tizimli ravishda o‘rganilgan. Rajabov ayniqsa maqom ijrochiligida qo‘llaniladigan cholg‘u sozlarning o‘ziga xos jihatlarini yoritib, ularning professional musiqa madaniyatidagi o‘rnini asoslab bergan. Shu bilan birga, S.A. Begmatov va O.A. Matyoqubov kabi olimlar o‘zbek milliy cholg‘ularining rivojlanish tarixini, ularning zamonaviy orkestr va ansambllardagi funksional ahamiyatini ham ilmiy jihatdan tahlil qilgan.

G‘arb etnomusiqashunosligida ham milliy cholg‘u sozlar muhim tadqiqot obyektlaridan biri hisoblanadi. Curt Sachs va Hornbostel tomonidan ishlab chiqilgan cholg‘u asboblari tasnifi tizimi jahon miqyosida keng qo‘llanilib, milliy cholg‘ularni ilmiy asosda guruhlash imkonini beradi. Ushbu tasnifga ko‘ra, cholg‘u asboblari idiofon, membranofon, aerofon va xordofon kabi turlarga ajratiladi, bu esa ularning akustik va konstruktiv xususiyatlarini chuqur tahlil qilishga xizmat qiladi.

Yuqoridagi ilmiy yondashuvlar shuni ko‘rsatadiki, milliy cholg‘u sozlar nafaqat madaniy meros elementi, balki murakkab akustik, estetik va ijtimoiy tizimning ajralmas qismi sifatida namoyon bo‘ladi. Ularning o‘ziga xos xususiyatlari esa tarixiy rivojlanish jarayonlari, hududiy an’analar va ijrochilik maktablari ta’sirida shakllanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ma’lumotlar tarixiy manbalar, musiqashunoslikka oid ilmiy adabiyotlar, arxiv materiallari hamda amaliy ijrochilar bilan suhbatlar orqali to‘plandi. Shuningdek, milliy cholg‘u sozlarning konstruktsiyasi va ijro xususiyatlarini aniqlash uchun kuzatish va taqqoslash usullaridan foydalanildi. Olingan ma’lumotlar tizimli tahlil, qiyosiy yondashuv va tasniflash metodlari asosida umumlashtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ma’lumki, qadimda o‘zbek xalqi dastlab sodda cholg‘ulardan foydalanib, o‘z san’atlarini namoyish etgan. Xalq sayillarida, bayram tomoshalarida, kundalik hayot tarzida baxshilar, ashulachilar ma’lum musiqa asbobi yordamida kuylagan. Davrlar o‘tishi bilan cholg‘ular rivojlanib, davr talabiga mos ravishda takomillashib borgan. Bu haqida S. Begmatov va M. Matyoqubovlarning “O‘zbek an’anaviy cholg‘ulari” kitobida quyidagicha bayon etiladi: “XIX asr oxiri va XX asrning o‘zida o‘zbekona chang, qashqar ruboblari shakllanib iste’molga kirdi. Ud va qonun sozlari qayta tiklanib, ijrochilik amaliyotini sezilarli darajada boyitdi. Afg‘on rubobi hamda kird sozlari ham o‘ziga xos jozibasi bilan amaliy jarayondan munosib o‘rin oldi. Zamonaviy kompozitorlik ijodiyoti bilan bog‘liq holda bir qator chang, rubob, dutor, g‘ijjak kabi xalq cholg‘ularining oilaviy namunalari yaratildi.” [1]

Demak, cholg‘u sozlarining qadimiy turlari bilan birga yangi avlodi ham yuzaga kelib, musiqa ijrochiligida o‘z o‘rni va ahamiyatiga egadir.

Musiqa sozlari o‘zining xarakter xususiyati va vazifasiga ko‘ra bir necha turlarga bo‘linadi. Musiqa cholg‘u asboblari tovush manbalariga qarab guruhlarga, ijrochilik uslubi (yoki ishlatilgan mexanizmi)ga qarab guruhchalarga, o‘ziga xos qo‘shimcha belgilariga qarab xillarga bo‘linadi. Musiqa cholg‘u asboblari, asosan, torli (xordofonlar), puflab chalinadigan (aerofonlar), teri qoplamali (membranofonlar), tilchali (gemidiofonlar), plastinkali, elektr va elektron musiqa cholg‘ulari, idiofonlar guruhlariga bo‘linadi.

Torli cholg‘u asboblarining guruhchalari: kamonli sozlar (skripka, alt, violonchel, kontrabas, viola, o‘zbek sozlaridan g‘ijjak, ko‘biz, sato va boshqalar), chertib chalinadigan sozlar (arfa, gusli, sitra, gitara, domra, bala-

layka, dutor, tanbur, rubob, setor, doʻmbira va boshqalar), urib chalinadigan torli sozlar (chang, simbali va boshqalar), klavishli urib chalinadigan sozlar (klavikord, fortepiano, royal), klavishli chertib chalinadigan sozlar (klavesin va uning turlari).

Puflab chalinadigan cholgʻu asboblarining guruhchalari: tilchali sozlar (surnay, qoʻshnay, boʻlamon, shoxnay, klarnet, goboy va boshqalar), tilchasiz sozlar (naylar, fleytalar), mundshtukli sozlar (truba, valtorna, tuba, karnay va boshqalar), pnevmatik klavishli sozlar (organ va uning turlari).

Tilchali cholgʻu asboblarining boʻlinmalari: pnevmatik klavishli sozlar (fisgarmoniya, bayan, akkordeon va boshqalar), chertib chalinadigan sozlar (changkoʻbiz va uning turlari), urib chalinadigan sozlar (fleksatonlar).

Milliy musiqa cholgʻularidan gʻijjak, chang, dutor, tanbur, rubob sozlari boshqa cholgʻu sozlari singari qadimda va hozirgi kunda ham musiqa san'atida keng foydalanib kelinayotgan musiqa asboblari hisoblanadi.

Rubob cholgʻusi – torli cholgʻu asboblari turkumiga mansub boʻlib, u eng qadimiy cholgʻu asboblari turiga kiradi. Oʻzbek, tojik, uygʻur, afgʻon va boshqa sharq xalqlari orasida keng tarqalgan. Ba'zi olimlar fikriga koʻra, qadimda 2 torli kamonli rubobdan zamonaviy skripka yuzaga kelgan. Hozir rubobning uch xili mavjud: qashqar rubobi, afgʻon rubobi va pomir rubobi.

Oʻzbekiston va Tojikistonda rubob (Pomir vohasini e'tiborga olmaganda) deyarli ikki turda – afgʻon yoki buxoro rubobi turi mavjud boʻlib, oʻtmishda uygʻur musiqa hayoti va ma'lum darajada ular orqali respublikamizning Fargʻona vodiysi hududlari uchun xos boʻlgan qashqar rubobi Oʻzbekiston, Tojikiston va Oʻrta Osiyoning oʻzbek, tojik va uygʻurlar yashaydigan hududlarida yakkanavoz va joʻrnavozlik cholgʻu sifatida ommalashgan.

Gʻijjak cholgʻu sozi Sharq xalqlari ijrochilik amaliyotida keng qoʻllanilib kelinayotgani bilan e'tiborni tortadi. Gʻijjak torli-kamonli musiqa cholgʻusi boʻlib, oʻzbek, tojik, uygʻur, qoraqalpoq, turkmanlarda "gʻijjak" deb, ozarbayjon, arman, gruzin, eron, turk va boshqa sharq xalqlarida esa "kamon", "kemancha" kabi oʻziga xos nomlar bilan ataladi. Gʻijjak cholgʻusi oʻziga xos boy tarixga ega.

"Tarixiy ma'lumotlarga koʻra, gʻijjakning yasalishi Sulton Mahmud Gʻaznaviy zamoniga, ya'ni X–XI asrlarga toʻgʻri keladi. Oʻrta asr musiqa risolalarida bayon etilgan rivoyatlar gʻijjak cholgʻusining kelib chiqishi haqida xabar beradi. Xususan, "Ziynat al-majolis" (Ziynatlarning majlisi) antalogiyasida hikoya qilinishicha, Abu Nasr Farobiy Ray shahrida Sohib ibn Abbod qabulida boʻlganida, vazir sharafiga oʻtkazilgan ziyofatda oʻzi ixtiro qilgan cholgʻuni chalib kuy ijro etadi. Tashqi koʻrinishidan kichik qovoqqa oʻxshagan bu soz "gʻipchak" nomi bilan atalgan ekan. Bu cholgʻuda Farobiy uch qismli kuy ijro etib, tinglovchilarni ham yigʻlatgan, ham kuldirgan va hayajonga tushirgan ekan". [2]

Dutor soʻzi "ikki tor" ma'nosini anglatadi. Dutor Markaziy va Janubiy Osiyoning ikki torli chertib chalinadigan cholgʻu asbobi. Odatda, 1 metrdan 2 metrgacha uzunlikda, noksimon rezonatorli boʻladi. Taxminan XV asrda choʻponlar oʻrtasida paydo boʻlgan. Dutor oʻzbek xalqining uzoq yillik ajralmas qismidir. Dutor qadimda va hozir ham musiqa san'atida keng foydalanib kelinayotgan cholgʻu asboblaridan hisoblanadi.

Chang eng keng tarqalgan cholgʻu sifatida koʻplab adabiy manbalarda qayd etiladi. Chang cholgʻularini oʻz asarlarida Firdavsi – Ozoda, Navoiy – Dilorom, Nizomiy esa Fitna deb ataganlar. Hozirgi qoʻllaniladigan chang cholgʻusi Oʻrta Osiyo va boshqa xalqlar orasida keng uchraydi. Changdan oʻzbek, tojik, uygʻur va rus xalqlari ham keng foydalanadilar. Chang ansambl va orkestrlarda eng asosiy boshlovchi rolni oʻynaydi. U yakkavozlikda ham mashhur boʻlib, yuqori texnikaviy asarlarni ijro etish uchun qulaydir.

Tanbur – torli musiqa asbobi. Oʻzbek milliy cholgʻularidan biri hisoblanadi. Oʻzbek mumtoz maqomlari aynan tanbur cholgʻusida ijro etilgan. Tanbur oʻng qoʻlning koʻrsatkich barmogʻiga maxsus noxun (mediator) taqib chalinadi. Chalinganda faqat birinchi simi chertib chalinadi, qolganlari esa sadolanib turish uchun xizmat qiladi. Forobiyning musiqa risolasida Xuroson tanburining parda tuzilishi keltirilgan. Tanbur oʻzbek, tojik, uygʻur va boshqa xalqlarda professional soz sifatida keng tarqalgan.

Mazkur cholgʻu asboblari yillar davomida musiqa san'atining rivojida keng foydalanib kelinmoqda. Bu cholgʻu ijrochiligini mohirona egallagan sozandalar oʻzbek musiqasini nafaqat respublikamizga, balki butun jahonga shon-shuhratini tanitmoqda.

Shuningdek, cholgʻu ijrochilik san'atini kompozitorlar va bastakorlar ijodisiz tasavvur qilib boʻlmaydi. Ayniqsa, M. Bafoyev, S. Jalil, M. Sautov, A. Mansurov, R. Abdullayev, H. Rahimov, M. Otajonov, O. Abdullayeva, J. Charshemov kabi kompozitorlarning qashqar rubob, tanbur, ud, dutor, gʻijjak, afgʻon rubob, doira va xalq cholgʻulari orkestri uchun yaratgan asarlari oʻzining yorqinligi, mazmunliligi, cholgʻuga mosligi, cholgʻu imkoniyatlarini toʻliq namoyon qilishi, ayniqsa, muayyan cholgʻuda ijrochilikni rivojlantirishga xizmat qilishi bilan yaqqol ajralib turadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa oʻrnida shuni aytish mumkinki, qadimda Oʻrta Osiyo xalqlarida bir qator tanbursimon, dutorsimon va qoʻbiz, gʻijjak kabi milliy musiqa cholgʻulari yaratilib, amaliyotda keng foydalanib kelingan. Oʻrta asrlarga kelib, musiqiy cholgʻularning har biri oʻz shaklu shamoyiliga, oʻziga xos xususiyatiga va xalq orasida katta e'ti-

borga ega boʻlgan. Cholgʻu sozlarning xalq orasidagi ommalashuvi oʻz zamonasining faylasuflari, allomalari tadqiqotlarining manbaiga aylanishiga ham asos boʻlgan. Bu sohadagi tadqiqotlarning boshida IX asrda yashab ijod etgan qomusiy olim Abu Nasr al-Forobiy turadi. Forobiy musulmon olamining mumtoz sozlari boʻlmish ud, tanbur, rubob, qonun, arganun (organ), nay, surnay va boshqalarning ilmiy tavsifini bergan.

Hozirgi davrga kelib ham milliy musiqa cholgʻularini oʻrganish va ularni ilmiy tadqiq etish ishlari davom etib kelmoqda. Bu esa yosh avlodning milliy musiqa san'atimizga boʻlgan qiziqishi va muhabbatini oshirishda samarali oʻrin tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Begmatov S., Matyoqubov M. Oʻzbek an'anaviy cholgʻulari. – Toshkent: Oʻzbekiston davlat konservatoriyasi nashriyoti, 2008. – 120 b.
2. Toshmuhamedov M. Gʻijjak darsligi. – Toshkent: Oʻqituvchi, 1995. – 96 b.
3. Nazarov O. Xalq cholgʻularida ijrochilik.Toshkent:Mumtoz soʻz, 2018.144b
4. Maxanov Sh. Oʻzbek cholgʻu asboblari turlari [Elektron resurs]. – Zenodo, 2020. – 15 b. – URL: https://doi.org/10.5281/zenodo.
5. Yunusov G., Ahmedov R., Jurayev I., Yuldasheva S. A Look at the Folklore of Fergana Valley or History of a Song in the Series of Tanovar // Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – Vol. 25, № 6. – P. 2225–2232. – 8 p.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(5)

© Materiallar koʻchirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.